

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างเครื่องมือให้ครูพลศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร ได้ประเมินผลตนเอง เกี่ยวกับคุณลักษณะ และการปฏิบัติงานของตนเอง ในที่นี้จะเสนอเอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ คือ

1. การประเมินครู
2. การสร้างแบบรายงานตนเอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรายงานตนเองของครู
4. แนวความคิดและผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี
5. แนวความคิดและผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูพลศึกษาที่ดี

1. การประเมินครู

สมหวัง พิริยานูวัฒน์ ได้กล่าวถึงการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (Criterion) ซึ่งเกณฑ์อาจมีมาก่อนแล้ว และเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่มซึ่งเรียกว่าเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) หรือเป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) การประเมินแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และการประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation) การประเมินผลความก้าวหน้าเป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงทุกอย่างให้ดีขึ้น เป็นการประเมินในขณะโปรแกรม หรือโครงการนั้นกำลังดำเนินการอยู่ ส่วนการประเมินผลรวมสรุป เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ หรือโปรแกรม เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของโครงการ หรือโปรแกรมนั้น ๆ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโปรแกรม หรือโครงการนั้น เพื่อ

ต้องการนำไปปฏิบัติครั้งต่อมาหรืออาจตัดสินใจล้มเลิกโครงการ หรือโปรแกรมนั้น¹

อุทุมพร ทองอุไทย ได้กล่าวถึงคำว่า "ประเมิน" ดังนี้
 "ประเมิน" ในความหมายเก่าหมายถึง การตัดสินคุณค่า แต่ในความหมายใหม่ หมายถึง กิจกรรมที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปในเรื่องที่ต้องการประเมิน การประเมินต่างจากการวิจัยตรงที่ว่า การประเมินเน้นที่การนำผลมาประกอบการตัดสินใจ การสรุปจึงแคบ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาคุณค่าบางอย่าง ส่วนการวิจัยเน้นที่ผลการวิจัย การสรุปจึงกว้างและมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริง²

ในการประเมินครุณั้น สิ่งที่เป็นเกณฑ์ (Criterion) ที่จะชี้ว่าครูมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ให้พิจารณาจาก 3 เกณฑ์ ซึ่งกล่าวโดยบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

ฮาโรล อี มิทเซล (Harold E. Mitzel) กล่าวไว้ 3 เกณฑ์ ดังนี้

1. เกณฑ์ผลลัพธ์ (Product Criteria) ผลลัพธ์นี้หมายถึง ความก้าวหน้า หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ที่เป็นผลจากการสอนของครู

2. เกณฑ์กระบวนการ (Process Criteria) หมายถึง กระบวนการในการเรียนการสอน อันหมายถึงเงื่อนไข บรรยากาศ และปฏิกริยาร่วมระหว่างครู และนักเรียน

3. เกณฑ์พยากรณ์ (Pressage Criteria) หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ของครูที่มีผลต่อกระบวนการในการเรียนการสอน และผลลัพธ์ในการสอน³

ในทำนองเดียวกัน อุทุมพร ทองอุไทย ได้กล่าวถึงเกณฑ์ของ Biddle ไว้ ดังนี้ คือ

1. เกณฑ์ที่เป็นตัวกระทำ (Input) ได้แก่ลักษณะที่กำหนดของครู เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด

¹สมหวัง พิริยานุวัฒน์, การประเมินผลโครงการประชุม (เอกสารอค์สำเนา, 2522), หน้า 1 - 2.

²อุทุมพร ทองอุไทย, การประเมินอาจารย์ : วิจัยและเครื่องมือ, หน้า 12-13

³Harold E. Mitzel, "Teacher Effectiveness," Encyclopedia of Educational Research (1960) : 1481.

2. เกณฑ์กระบวนการ (Process) ได้แก่ พฤติกรรมของครู นักเรียน และ ปฏิกริยารวมระหว่างครูและนักเรียน เป็นต้น

3. เกณฑ์ผลที่ออกมา (Outcome) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลจากผู้- ประเมินว่าเป็นครูที่มีประสิทธิผล เป็นต้น¹

และเช่นเดียวกันกับที่ โรเบอร์ตา ดี โรเลย์ และยูจีน ซี แชฟเฟอร์ (Roberta D. Riley and Eugene C. Schaffer) ได้เสนอเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristic)
2. กระบวนการเรียนการสอน (The Teaching and Learning Process)
3. ความก้าวหน้าทางดานวิชาชีพ (Professional Growth)²

ซึ่งสรุปได้ว่า เกณฑ์ทั้งสามที่จะตัดสินว่าครูมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็ดูได้จาก

1. กระบวนการ
2. คุณลักษณะของตัวบุคคลซึ่งเป็นตัวพยากรณ์
3. ผลลัพธ์ หรือความก้าวหน้า

การประเมินครูอาจทำได้หลายฝ่ายคือ

1. ผู้บริหาร
2. ผู้ร่วมงาน
3. นักเรียน
4. ตัวครูเอง

---

¹ อุทุมพร ทองอุไทย, การประเมินอาจารย์ : วิจัยและเครื่องมือ, หน้า 20-21

² Roberta D. Riley and Eugene C. Schaffer

"Self-Certification Accounting to Oneself," Journal of Teacher Education 30 (March-April 1979) : 23

พ.ศ. 2523 วาการณ์ พุณผลอำนาจ ไทกล่าวถึงการประเมินครูโดยกลุ่มต่าง ๆ ว่า มีข้อดี ข้อเสีย และข้อจำกัดแตกต่างกันออกไป ไม่สามารถบ่งชี้ลงไปได้ว่า วิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด ดังนั้นจึงต้องเลือกให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายเป็นเฉพาะกรณีไป¹

ในการประเมินครูพลศึกษา เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของตนเองนั้น เป็นการตัดสินใจคุณค่า คุณลักษณะ และการปฏิบัติงานบางอย่างของตนเอง ตนเองเท่านั้นที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจนโดยตรง จึงสมควรให้ตนเองได้เป็นผู้ประเมินตนเอง ซึ่งสะดวกและประหยัดเวลาได้ดีด้วย โดยได้ผลดีเท่ากับประเมินผลโดยบุคคลอื่น

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองนั้น อุทุมพร ทองอุไทย ไทกล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปมี 2 อย่าง คือ

1. วิธีบันทึกด้วยวีดีโอ
2. การตรวจสอบรายการด้วยตนเอง²

จะเห็นได้ว่าเครื่องมือ 2 แบบนี้ การใช้วีดีโอ ต้องเสียเวลามาก และค่าใช้จ่ายสูง ยังไม่สะดวกและประหยัดเท่าที่ควร การรายงานตนเอง (Self Report) จึงสมควรจะเป็นวิธีที่ดี และเหมาะสมในการนำไปใช้วัดประสิทธิภาพ ของครูพลศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยมาก โดยผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบรายงานตนเองขึ้น อาศัยเกณฑ์ในการพยากรณ์ เกณฑ์กระบวนการ และเกณฑ์ผลลัพธ์

ศูนย์วิทยุทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹วาการณ์ พุณผลอำนาจ "การสร้างแบบรายงานตนเอง สำหรับครูมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 11.

²อุทุมพร ทองอุไทย, การประเมินอาจารย์ : วิจัยและเครื่องมือ, หน้า 32.

2. การสร้างแบบรายงานตนเอง

การสร้างแบบรายงานตนเอง มีวิธีการสร้างได้หลายแบบ อุทุมพร ทองอุไทย ได้รวบรวมวิธีการสร้างแบบประเมินอาจารย์ไว้ โดยสรุปมีดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่รวบรวมความจริงที่ยังไม่ทราบ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับความจริงที่ทราบแล้ว โดยมากเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น (Opinionnaire) แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่เปิดคำตอบได้กว้าง ๆ

1.2 แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) ข้อคำถาม จะมีความหมาย และจำเพาะเจาะจงให้ตอบตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้กับพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน แต่ไม่สามารถประเมินค่าหรือจัดเรียงลำดับได้ การตรวจสอบเพียงแต่ต้องการจะรู้ว่าพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือไม่ พอใจ ไม่พอใจ สังเกตได้ สังเกตไม่ได้

3. แบบประมาณค่า (The Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ช่วยสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ปรากฏ หรือไม่ปรากฏก็ได้ แต่ผู้สังเกตต้องเปรียบเทียบกับความมากน้อย หรือความแตกต่างของพฤติกรรมให้ได้ แบบประมาณค่ามี 3 ประเภท คือ

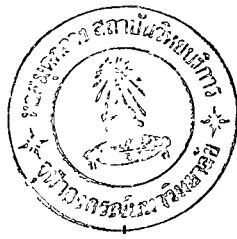
3.1 Numerical Rating Scale ประกอบด้วยรายการพฤติกรรม และเลขกำกับ เช่น 1, 2, 3, 4, 5 ให้ผู้ประมาณค่าทำวงกลมล้อมรอบตัวเลขที่เลือก

3.2 The Graphic Rating Scale คล้ายแบบ 3.1 แต่ใช้ภาษาแทนตัวเลขใน Scale และใช้เส้นแทนช่อง และมีข้อความกำกับหัวท้าย เช่น

			
การอธิบาย	ไม่ชัดเจน	ชัดเจนบางครั้ง	ชัดเจนมาก

3.3 The Descriptive Graphic Rating Scale เป็นแบบประมาณค่าของ 3.1 และ 3.2 รวมกัน คือมีทั้งเลขและภาษากำกับหัวท้าย

4. การสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่การโต้ตอบระหว่างคน 2 ฝ่ายจะเป็นทางการหรือไม่ก็ได้

5. การให้ลำดับตามคุณค่า (Ranking) เป็นการจัดลำดับเพื่อเปรียบเทียบลักษณะบางอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ให้เปรียบเทียบการสอนของอาจารย์ 5 คน ที่ทำการสอนอยู่ โดยจัดเรียงลำดับจากคนที่ 1 คือคนที่สอนดีที่สุด จนถึงคนสุดท้าย

6. แบบสอบ (Test) เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลในการเรียนการสอน ผลการสอบจะบอกถึงผลการเรียนของนิสิตว่าอยู่ในระดับใด และผลการสอนของอาจารย์เป็นอย่างไร แบบสอบมี 2 ประเภท คือ

6.1 แบบสอบแบบอิงเกณฑ์ เป็นข้อสอบที่วัดผลการเรียนรู้เทียบกับเกณฑ์

6.2 แบบสอบอิงกลุ่ม เป็นข้อสอบที่วัดผลการเรียนรู้ที่เทียบกับผู้เรียนด้วยกัน

7. สเกลซีแมนติกดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic Differential Scale) เป็นเครื่องมือที่ประเมินอาจารย์ ทั้งทางปริมาณ และคุณภาพได้อีกแบบหนึ่ง ลักษณะของเครื่องมือคือ ให้ผู้ประเมินทำการตัดสินข้อความ (เช่น ลักษณะอาจารย์ พฤติกรรมอาจารย์) ลงใน scale 7 ช่อง ที่ปลายข้างหนึ่งแสดงลักษณะทางบวก และอีกปลายหนึ่งทางลบ เช่น

บทเรียนวันนี้

เหมาะสม	---	---	---	---	---	---	---	ไม่เหมาะสม
ชัดเจน	---	---	---	---	---	---	---	ไม่นำชัดเจน
น่าพอใจ	---	---	---	---	---	---	---	ไม่น่าพอใจ

ผู้ประเมินทำเครื่องหมายลงบนเส้นใดเส้นหนึ่งที่กำหนดให้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นทิศทางและความมากน้อยของการตัดสินใจของผู้ประเมิน ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่า 1, 2, 3, -----7 ลงในตำแหน่งในแต่ละเรื่อง

8. การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือที่เคยใช้ในสมัยก่อนที่จะมีเครื่องมือแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้น มักจะใช้กับแบบประมาณค่าสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่นคุณภาพ โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน

9. การสังเกตอย่างมีระบบ มักประกอบด้วยแบบฟอร์มที่มีรายการที่ต้องสังเกตปรากฏอยู่ ซึ่งมักได้แก่พฤติกรรมของครูในห้องเรียน และทำการสังเกตโดยผู้ที่ได้รับการฝึกหัดอย่างดี ให้ทำการสังเกตพฤติกรรมที่ปรากฏในช่วงเวลาที่กำหนด แล้วทำ

การบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่ปรากฏเหล่านั้น¹

ที่กล่าวมาโดยสรุปจะเห็นได้ว่า เครื่องมือที่จะใช้ประเมินอาจารย์หลายวิธี ในที่นี้ผู้วิจัย ได้ทำการเลือกวิธี แบบประมาณค่า (Rating Scale) สร้างเป็นเครื่องมือ-รายงานตนเอง (Self Report)

สำหรับเทคนิคในการรายงานตนเองนั้น โดยทั่ว ๆ ไปมี 3 วิธี ดังที่เฟรดเดอริก จี บราว (Frederick G. Brown) กล่าวไว้ดังนี้

1. วิธีสำรวจบุคลิกภาพ (Personality Inventory) โดยมีข้อความที่สร้างขึ้น ให้ผู้รายงานตนเองได้สำรวจพฤติกรรมของตนเอง แล้วตอบตามแบบสำรวจที่สร้างขึ้น

2. วิธีฉายภาพ (Projective Method) วิธีนี้ให้ผู้รับการทดสอบดูรูปภาพ ที่อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมาย แล้วให้เขาตีความหรือเล่าเรื่องราวจากภาพที่เห็น จากเรื่องราวที่เขาเล่า ก็จะสะท้อนออกให้เห็นได้ว่าบุคลิกภาพผู้เล่าเป็นอย่างไร ภาพที่จะนำมาฉายให้ผู้ทดสอบดู ก็ต้องสร้างเป็นอย่างดี และมีความหมายที่จะแปลผลได้ ซึ่งมีนักจิตวิทยาได้สร้างขึ้นมากมาย

3. กำหนดสถานการณ์ (Situation Methods) วิธีนี้ให้ผู้รับการทดสอบเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น แล้วสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยาต่อสถานการณ์นั้น เป็นการวัดบุคลิกลักษณะบางอย่างของผู้รับการทดสอบ เช่น ความเป็นผู้นำ ความร่วมมือ ฯลฯ อาจใช้วิธีสัมภาษณ์ก็ได้ แล้วประเมินผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น²

ในที่นี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสำรวจบุคลิกภาพ โดยมีข้อความที่สร้างขึ้นให้ผู้รายงานตนเองได้สำรวจพฤติกรรมของตนเอง

สำหรับหลักในการสร้างเครื่องมือ ใช้หลัก 3 ประการ ซึ่งกล่าวไว้เมื่อ

¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 62-68

² Frederick G. Brown, Principle of Educational and Psychological Testing, 2nd ed. (New York : Holt Raine hart and Winton, 1976), P. 355.

พ.ศ. 2524 โดยเยาวดี วิบูลย์ศรี คือ

1. หลักของเหตุผล
2. หลักของข้อเท็จจริงที่สังเกตได้
3. หลักขององค์ประกอบที่มีลักษณะเดียวกัน¹

สำหรับการสร้างแบบรายงานตนเอง ผู้วิจัยยังได้แนวทางซึ่งนักพลศึกษาในต่างประเทศได้สร้างไว้ ซึ่งได้แก่ สมิทเชล (Smithells) และคณะ ได้ให้คำตอบสำหรับตอบเพื่อพิจารณาตนเองดังนี้

1. ทำไมเราเลือกอาชีพนี้
2. เรามีคุณสมบัติและความสามารถอะไรที่กระตุ้นให้เราเลือกงานนี้
3. เรามีความกล้าหาญทางกีฬาใช่ไหม
4. มันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความพอใจใช่ไหม
5. มันเป็นความสำเร็จในการเป็นผู้นำวัยรุ่น ที่สร้างความประทับใจ และเป็นที่ยอมรับ และมีอิทธิพลในขณะที่อยู่ในโรงเรียนใช่ไหม
6. มันเป็นความกระตือรือร้นของครู และโค้ชใช่ไหม ที่เห็นใครสามารถปรับปรุงตนเองเพื่อชื่อเสียงของเขา
7. มันเป็นความปรารถนาเจียม ๆ ที่ไม่เต็มโตเต็มที่ที่จะเป็นปีเตอร์แพนกับวิหิงส์สาวที่ไม่สิ้นสุดใช่ไหม
8. มันมีความรู้สึกว่าคุณเสี่ยงที่เรามี เป็นบางสิ่งบางอย่างที่ต้องรักษาไว้ใช่ไหม
9. เราจะมีความรู้สึกว่าสวยงาม หรือสง่างามมากใช่ไหม²

¹เยาวดี วิบูลย์ศรี, "การสร้างแบบรายงานตนเองสำหรับक्रमัธยมศึกษา," รายงานการวิจัย (ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 12.

Smithells, Philip, Cameron and Peter, Principle of Evaluation in Physical Education. (New : York Harper & Row, 1962), P. 25.

แมรีเฮเลน แวนเนอร์ และ ฮอลลส์ เอฟ เฟียต (Maryhelen Vannier and Holles F. Fait) ได้ให้แบบรายงานตนเองสำหรับครูพลศึกษาไว้ ซึ่งมี 33 ข้อ ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 5 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
2. ด้านความสัมพันธ์กับสังคม
3. รูปร่าง และท่าทาง
4. ลักษณะของการเป็นครู
5. คุณภาพของวิชาชีพ¹

ให้ครูพลศึกษาประเมิน 3 ระดับ คือพฤติกรรมน้อยมาก บ่อย ต้องปรับปรุง และยังมีแบบรายงานบุคลิกภาพของครูอีก ซึ่งประกอบด้วย 18 ข้อรายการ วัตถุประสงค์ 4 ระดับ คือ ไม่เคยเลย ไม่ค่อยจะ ทำบ่อย ทำสม่ำเสมอ ดังนี้

1. ฉันชอบการสอน
2. ฉันนับถือนักเรียนและพยายามจะเข้าใจเขา
3. ฉันเป็นประชาธิปไตย
4. ฉันรู้สึกว่าคุณเตรียมการอย่างเพียงพอที่จะทำงานให้ดี
5. ฉันทำอย่างดีที่สุดที่จะให้นักเรียนเป็นผู้นำ
6. ฉันใช้อุปกรณ์และเครื่องมืออย่างดีที่สุด
7. ฉันมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการสอนแต่ละชั่วโมง
8. ฉันมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการพัฒนานักเรียนแต่ละคน
9. ฉันวางแผนงานล่วงหน้า
10. ฉันสอนสิ่งใหม่ ๆ ทุกชั่วโมง
11. ฉันมีความรู้ในการนำคุณค่าที่ฉันสอนออกมา
12. ฉันให้แบบทดสอบทักษะและการเขียนในชั่วโมงเพื่อใช้วัดผลตนเอง

---

¹ Maryhelen Vannier, Holles F. Fait, Teaching Physical Education in Secondary School, 3rd ed. (Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1969), pp. 491-493.

13. ฉันรู้สึกว่่านักเรียนชมเชยฉัน
14. ฉันมีปัญห่าในการลงโทษ
15. ฉันพยายามให้ควมร่วมมือกับผู้บริหาร
16. ฉันรู้สึกว่่าครูคนอื่น ๆ นับถือฉัน
17. ฉันเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับวิชาชีฟและอ่านวารสารทุกระยะ
18. ฉันรู้สึกว่่าฉันให้ควมช่วยเหลืออย่างแท้จริง

และยังมีข้อพิเศษอีก 2 ข้อ คือ

1. สิ่งทีฉันทำเพื่อพัฒนาตนเองในการเป็นครู คือ

1   2   3   4   5   6   7   8

วันที่.....

2. ความก้าวหน้าในอนาคต คือ

1   2   3   4

วันที่.....¹

ชาร์ล เอ บูชเชอร์ (Charles A. Bucher) และคณะ ได้กล่าวถึงการ
ประเมินผลครูว่่าควรมีขอรายการต่อไปนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว
  - 1.1 สุขภาพและสภาพทั่วไป
  - 1.2 ความสามารถทางสมอง
  - 1.3 การปรับตัวทางอารมณ์และสังคม
2. คุณลักษณะทางดานอาชีพ
  - 2.1 ประวัติส่วนตัว
  - 2.2 ประสบการณ์
  - 2.3 การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 2.4 ความสัมพันธ์กับนักเรียน
  - 2.5 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

¹Ibid. , p. 478

2.6 ความสัมพันธ์กับวิชาชีพ

2.7 ความสัมพันธ์กับสังคม¹

ลินัส เจ โดเวล (Linus J. Dowell) ได้ให้ตัวอย่างแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับการสอนไว้ดังนี้

แบบรายงานตนเองเกี่ยวกับการสอนแบบบรรยายซึ่งมี 43 ข้อ เป็นแบบ ตรวจสอบรายการ ใช่, ไม่ใช่, อื่น ๆ ซึ่งมี 5 ข้อใหญ่ ดังนี้:

1. ขั้นนำ เช่น
  - เด็กมองเห็น - ไตยิน
  - เด็กได้อบอุ่นร่างกาย
2. ขั้นติดต่อกับเด็ก
  - พูดจาชัดเจน
  - พูดกับเด็กทุกคน ฯลฯ.
3. ขั้นติดต่อโดยอ้อม
  - ยืนอยู่ตรงจุดที่น่าสนใจ
  - เชื่อมั่นในความสามารถตนเอง
4. เสี่ยง
  - พูดเสี่ยงตั้ง
  - พูดจาเป็นมิตร
5. วิธีจูงใจ
  - ตอบคำถามของครู
  - ลงโทษ
  - พูดซ้ำ เป็นต้น.²

และยังมีแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า มีคะแนน 0 1 2 3 4 เป็นจำนวน 55 ข้อ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ 7 ข้อ คือ

¹Charles A. Bucher, Constance R. Koenig and Milton Barnhard, Method and Materials for Secondary School Physical Education, 3rd ed. (Saint Lous : The C.V. Mosby Company, 1970), P. 354.

²Linus J. Dowell, Strategies For Teaching Physical Education. (New Jersey : Prentice Hall, 1975), PP. 40 - 41.

1. ชำนาญ
2. การสอน + การสาธิตของครู
3. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน และครู
4. การถาม ตอบของนักเรียน
5. การปฏิบัติ หรือฝึกหัด
6. การจัดห้องเรียน
7. สิ่งอื่น ๆ ที่นำไปสู่การเรียนรู้¹

นอกจากนี้ยังมีแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับการสอนกีฬา ซึ่งมี 66 ข้อรายการ เป็นแบบ ประเมินค่า โดยใช้ตัวเลขกำกับคือ 0 1 2 3 4 (5 ระดับ)
 วัตถุประสงค์ 8 ด้านเช่นกัน ได้แก่

1. ชำนาญ
2. ชำนาญ - สาธิต
3. ชำนาญกระทำซ้ำ
4. ชำนาญนักเรียนสาธิต และแสดง
5. ฝึกบรรยายบุคคล
6. ฝึกทีม
7. สรุป
8. สิ่งนำไปสู่การเรียนรู้การสอน²

ยังมีแบบรายงานตนเองที่ประเมินพฤติการณ์เกี่ยวกับการสอนทั้งหมด ซึ่งเป็นแบบ ประเมินค่า เช่นกัน โดยให้ผู้ประเมิน ประเมินลงในช่อง ไข่ไม้ได้ พอใช้ ดี ดีมาก 4 ระดับ มี 62 ข้อย่อย และ 13 ข้อใหญ่ คือ

- ก. คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่
  1. ลักษณะของครูในห้องเรียน เช่น ความอดทน อารมณ์ขัน การควบคุม อารมณ์

¹Ibid., PP. 45 - 47

²Ibid., PP. 57 - 59

2. ลักษณะส่วนตัว เช่น ความสะอาด, แต่งกายดี
  3. การสังคมกับครูด้วยกัน
  4. สุขภาพของครู ไตแก่ ทาทางดี มีความฟิต
  5. เสี่ยง
  6. การใช้ภาษา
  7. ความคิดสร้างสรรค์
- ข. ความสามารถทางอาชีพ ไตแก่
8. ความรู้ในเนื้อหาวิชา
  9. ความรู้ในการจัดการและวางแผน
  10. การจัดชั้นเรียน และควมมีระเบียบวินัย
  11. การใช้แหล่งวิชาการ
  12. ความสามารถในการสอน
  13. ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ¹
- สรุปได้ว่า การสร้างแบบรายงานตนเอง ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
1. ศึกษาเครื่องมือในการประเมินครู
  2. เลือกแบบรายงานตนเองแบบ ประมาณค่า
  3. ไขหลักสำรวจบุคลิกภาพ โดยสร้างข้อความให้ผู้ประเมินได้สำรวจพฤติกรรมของตนเอง
  4. ในแต่ละพฤติกรรม อาศัยหลักในการสร้างจากหลักของเหตุผล ข้อเท็จจริง และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวัด
  5. คู่มืออย่างแบบรายงานตนเองของครูพลศึกษาของต่างประเทศเป็นแนวทาง รวมทั้งวิจัยของไทย
  6. สร้างแบบรายงานตนเองของครูพลศึกษา และดำเนินการหามาตรฐานของเครื่องมือ (กล่าวในบทที่ 3 ต่อไป)

---

¹Ibid. pp. 83 - 85

3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรายงานตนเองของครู

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรายงานตนเองของครูพลศึกษาในประเทศไทย ยังไม่ปรากฏ ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรายงานตนเองของครูทั่วไป หรือสายงานอื่นซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ได้แก่

พ.ศ. 2512 ฆรณี หมั่นรักษ์ ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครูไทย ครูเป็นผู้ประเมินตนเอง ได้กำหนดลักษณะของครู 5 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านประสบการณ์ของครู
2. ด้านคุณสมบัติของครู
3. ด้านพฤติกรรมของครู
4. ด้านผลการสอนในปัจจุบัน
5. ด้านผลการสอนระยะยาว

ข้อคำถามเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (ใช่, ไม่ใช่) จำนวน 74 ข้อ ปรากฏว่าเมื่อสร้างเสร็จจะมีข้อรายการใช่ได้จริง 34 ข้อ¹

พ.ศ. 2521 วิภา เกษรศิริเจริญ ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพครูมัธยมชั้น โดยกำหนดลักษณะ 5 ด้าน เช่นเดียวกับของ ฆรณี หมั่นรักษ์ โดยสร้างเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (ใช่, ไม่ใช่) มี 70 ข้อรายการ²

พ.ศ. 2522 วคภรณ์ พูนผลอำนวย ได้สร้างแบบรายงานตนเองของครูมัธยมศึกษาตอนเอกเฉียงเหนือ และได้สร้างทฤษฎีเฉพาะขึ้นมาว่า ครูที่คืนั้น จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ คือ

---

¹ฆรณี หมั่นรักษ์, "การสร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 22 - 35.

²วิภา เกษรศิริเจริญ, "ประสิทธิภาพครูมัธยมในกรุงเทพมหานคร," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 48 - 61.

1. หมวดการสอน
2. ด้านวิชาการ
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์
4. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ
5. ด้านบุคลิกภาพ
6. ด้านคุณลักษณะพิเศษ

เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 99 ข้อย่อย¹

พ.ศ. 2524 เยาวดี วิบูลย์ศรี ได้สร้างแบบรายงานตนเองสำหรับครูมัธยมศึกษา มีลักษณะที่สำคัญ 6 ด้าน คือ

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านการสอน
3. ด้านคุณธรรม
4. ด้านบุคลิกภาพ
5. ด้านสังคม
6. ด้านส่วนตัว

เป็นแบบรายงานตนเอง ชนิดประมาณค่า 7 ระดับ 104 ข้อย่อย²

ใน พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) จอห์น เอ เซนตรา (John A. Centra) ได้ศึกษาการประเมินตนเองของครู เปรียบเทียบกับนักเรียนประเมิน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการสอน จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย

1. การจัดเนื้อหาของวิชา
2. ปฏิกริยารวมระหว่างนักเรียนกับครู
3. การสื่อสารของครู
4. ความพยายามของนักเรียน

¹วาทกรณ พูนผลอำนวย, "การสร้างแบบรายงานตนเอง", หน้า 127-133.

²เยาวดี วิบูลย์ศรี, "การสร้างแบบรายงานตนเอง", หน้า 43-48.

ปรากฏว่าการประเมินโดยครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันพอประมาณ¹

ใน พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979) โรเบอร์ตา ดี ไรเลย์ และ ยูจีน ซี แชฟเฟอร์ (Roberta D. Riley and Eugene C. Schaffer) ได้ศึกษาการประเมินความรับผิดชอบของตนเองสร้างเป็นแบบรายงานตนเอง ประกอบด้วยลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. บุคลิกลักษณะส่วนตัว
2. กระบวนการเรียนการสอน
3. ความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วให้ผู้ประเมินเขียนพฤติกรรมรายงานตนเองตามแบบสอบถาม แล้วนำมาพิจารณาว่า สิ่งที่ปฏิบัตินั้นเน้นด้านใดเป็นสำคัญ²

4. แนวความคิดและผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี

4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี ได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย สำหรับลักษณะของครูที่ดี จะนับว่ากล่าวพอสังเขปดังนี้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กำหนดลักษณะของครูที่ดีไว้ 7 ประการ คือ .

1. ปิยตา คือการทำให้ตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์ และบุคคลทั่วไป
2. ครุตา คือการเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตใจที่มั่นคง มีความรู้ และนาเคารพ
3. ภาวนี ยตา คือการเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความประพฤติอันดีงาม
4. อุตตุดา คือเป็นผู้มีความมานะในการตักเตือนสั่งสอน โดยไม่มีความเกรงกลัวว่าจะถูกเกลียดหรือโกรธ มีความฉลาดในการใช้คำพูด

¹John A. Centra, "Self - Rating of College Teacher : A Comparision with Student Rating" Journal of Educational Measurement 10 (Winter 1973), : 287 - 295.

²Riley and Schaffer, "Self - Certification Accounting to Oneself," pp. 23 - 26.

5. วจนุกุขนุติ คือเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำ โดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง
  6. คมภัทร กถา กรุณี คือการรู้จักสอนจากง่ายไปหายาก หรือมีความลึกซึ้งชั้น โดยลำดับ
  7. อนิโยชนิ คือรู้จักแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย¹
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูไว้ 7 ประการเช่นกัน คือ
1. น่ารัก คือ มีบุคลิกภาพที่ลูกศิษย์อยากเข้าใกล้
  2. หนักแน่น คือ มีใจคอหนักแน่น และมั่นคงด้วยความรู้ ทำให้น่าเคารพ
  3. นายกอง คือ เป็นผู้ที่ศิษย์ยกย่องได้อย่างเต็มใจ ไม่มีลบลมคมนัย
  4. คอยว่ากล่าวตักเตือน ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของครูต่อกระทำโดยปราศจากอคติ
  5. อดทนต่อถ้อยคำ ครูต้องอดทนต่อถ้อยคำของศิษย์ได้ ถาพทนได้โดยครุเมหัง เมตตาคารธรรมและขันติธรรม จะชนะน้ำใจของศิษย์ได้ภายหลัง
  6. อธิบายข้อที่ลึกซึ้งให้ง่าย คือครูต้องรู้ในวิชาที่ตนสอน และอธิบายได้
  7. ไม่ชักชวนอสุภานะ คือผู้เป็นครูต้องไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางเสียหาย หรือ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้²

หลวงสำเร็จ วรณกิจ กล่าวถึงครูที่ดีดังนี้

1. ศรัทธาในอาชีพครู
2. ชยัน
3. มารยาทงาม
4. แต่งกายเรียบร้อย
5. มีระเบียบ
6. ยุติธรรม, ซื่อสัตย์
7. รักเด็ก

¹ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ พิมพ์ ธรรมธโร, บทสร้างนิสัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงฟ้า, 2518), หน้า 457 - 478.

² ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, "เพื่อครูในอนาคต", วารสารครูศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม, 2517), หน้า 6.

8. มีสุขภาพดี¹

พ.ศ. 2511 (ค.ศ. 1968) เจมส์ อี. เฮลด์ และ ซาเมียล เอ. มัวร์ (James E. Heald and Samuel A. Moore) กล่าวถึงอาชีพครูว่าต้องมีลักษณะทางกายและใจต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือ

1. ต้องมีวิจรรย์ญาณ
2. ต้องมีมนุษยสัมพันธ์อันดี
3. จะต้องมีเมตตาและป้องกันคนอื่น
4. จะต้องมีความละเอียดปราณีต
5. ต้องมองโลกในแง่ดี
6. มีอารมณ์คงที่
7. หลีกเลี่ยงการวิจารณ์ผู้อื่น
8. เต็มใจที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น²

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี

ปี 2520 เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะได้ทำการวิจัยลักษณะของครูที่ดี ร่วมกับวิทยาลัยครู 12 แห่ง ผลปรากฏว่าได้ลักษณะของครูที่ดี ดังนี้

1. ต้องมีความรู้ดี มีการคนควาอยู่เสมอ
2. สอนดี
3. สุขภาพดี
4. ประพฤติดี
5. เป็นประชาธิปไตย³

¹คุรุสภา, ประวัติคุรุ (กรุงเทพฯ : 2516), หน้า 64 - 91.

²James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative Relationships in School System. (New York : The Macmillan Co, 1968). P. 24.

³เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, "ลักษณะของครูที่ดี," รายงานผลการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520) หน้า 366.

ปี 2520 สุวรรณ เนตยากร ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียน และ ผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า

1. ด้านความรู้ทั่วไป ควรมีความรู้ในด้านภาษาไทย การใช้ภาษาอังกฤษ และ สังคมศึกษา และวิชาครูก็ควรมีความรู้ในด้านหลักสูตร วิธีสอน หลักการวัดและประเมินผล วิธีสร้างอุปกรณ์การศึกษา จิตวิทยา การแนะนำ และความสามารถพิเศษทางนาฏศิลป์ และ ดนตรี

2. ทักษะในการสอน ควรมีทักษะในด้านการสอน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะในการใช้ภาษาสื่อความหมาย การตั้งคำถาม-คำตอบ เหมาะสม ควบคุมชั้นได้ดี ใฝ่งาน และตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ลักษณะทั่วไป ควรยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ เสียงดังชัดเจน พูดจาสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ มีเหตุผล รักและศรัทธาในอาชีพครู เป็นต้น

4. หน้าที่และงานของครูคือ หน้าที่ในการสอน จัดทำอุปกรณ์ และตรวจสมุดงาน ของนักเรียน รวมทั้งมีระเบียบ

5. ครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน คุมอารมณ์ได้ ความรู้รอบตัวดีมีเหตุผล แต่งกายสุภาพ¹

พ.ศ.2518 (ค.ศ.1975) โทมัส อาร์ วอทรูมา และ เพนนี่ แอล ไรทม์ (Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการสอนของ อาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัย ซาน เดียร์โก (San Diego University) แผนกบริการธุรกิจ ผลปรากฏว่าคุณลักษณะของอาจารย์ที่มีความ สำคัญ ได้แก่

1. มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง
2. ส่งเสริมนิสัยให้แสดงความคิดเห็น
3. กระตือรือร้นในวิชาที่สอน

¹สุวรรณ เนตยากร, "ลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา จาก ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง", วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ (ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 สิงหาคม - กันยายน, 2521), หน้า 47 - 53.

4. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
  5. อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
  6. ชอบช่วยเหลือนิสิตทั้งใน และนอกห้องเรียน
  7. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
  8. มีความยุติธรรม
  9. มีความสนใจและอยากจะสอน
- สำหรับประสิทธิภาพของการสอนขึ้นอยู่กับ

1. วิธีสอน
2. อุปกรณ์การสอน
3. บุคลิกภาพ
4. บรรยากาศในชั้นเรียน
5. ทักษะของอาจารย์สอนนิสิต
6. ทักษะของอาจารย์ต่อวิชา¹

5. แนวความคิดและผลการวิจัยเกี่ยวกับครูพลศึกษาที่ดี

5.1 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูพลศึกษาที่ดี

วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ ได้สรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษา ไว้ดังนี้

1. หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสอน
2. หน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดโปรแกรมพลศึกษา เพื่อเสริมหลักสูตร
3. หน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับครูคนอื่น
4. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพต่อนโยบาย และระเบียบข้อบังคับ - ของโรงเรียน

---

¹ Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, "How to Develop a Teacher - Rating Instrument," The Journal of Higher Education 6 (November - December 1975) : 653 - 661.

5. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพ และเข้าใจในหลักสูตรสายวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน
6. หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อวิชาชีพ¹
 ส่วนคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่ดี ได้สรุปไว้ดังนี้
  1. เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งในด้านวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครู และวิชาพลศึกษา
  2. เป็นผู้ที่มีศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาอย่างแท้จริง
  3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง
  4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกระตือรือร้น
  5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์
  6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
  7. เป็นผู้ที่รักเด็ก มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง
 นอกจากนี้ควรจะต้องมีธรรมะประจำใจ ดังต่อไปนี้ คือ
  1. พรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
  2. อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
  3. สังคหวัตถุสี่ คือ ธรรมะอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่น ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา
  4. ขันติและโสรัจจะ
  5. ธรรมะในการวางตนเป็นกลาง ได้แก่ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภัยาคติ
  6. การระ ใดแก่ ความเคารพ
  7. สัมปรีชธรรม คือธรรมะอันเป็นอารมณ์ของสัตว์บุรุษ มี 7 ประการ ได้แก่ ธรรมัญญาตา, อัตถัญญาตา, อุตถัญญาตา, มัตถัญญาตา, กาลัญญาตา, ปรีสัญญาตา, ปุคคลปโรปรัญญาตา²

¹ วรรศักดิ์ เพ็ชรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา, หน้า 32 - 34.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 40 - 45.

เจมส์ เอ บาร์เลย์ และ เดวิด เอ ฟิลด์ (James A. Baley and David A. Field) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูพลศึกษาไว้ดังนี้

1. มีศรัทธาในคุณค่าของการสอน และความเป็นผู้นำ
2. ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับผู้อื่น
3. มีบุคลิกภาพดี
4. เขาใจเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ และยกย่องในคุณค่าของพลเมืองดี
5. เขาใจสังคม
6. เอาใจใส่ชุมชน
7. สนใจในความเหมาะสมในการสอนและการนำ
8. ฉลาด
9. มีสุขภาพดี
10. เสียงดี ชัดเจน ชยันพูด
11. ใฝ่ภาษาได้ดี
12. มีอารมณ์ขัน
13. มีความกระตือรือร้นอย่างเพียงพอ ที่ต้องการจะเป็นผู้นำ¹

ชาร์ล เอ บูชเชอร์ (Charles A. Bucher) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอน มี 6 ข้อด้วยกัน คือ

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
3. มีอารมณ์ขัน
4. มีสุขภาพทางกายและจิตดี
5. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

---

¹James A. Baley and David A. Field, Physical Education and the Physical Educator, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, 1976), P. 40.

6. เป็นผู้นำกลุ่ม¹

สำหรับคุณลักษณะเฉพาะของครูพลศึกษา คือ

1. ต้องจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษา, วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยที่ทำการสอนพลศึกษามาโดยตรง
2. ฉลาด และมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์
3. สามารถพูด และเขียนภาษาอังกฤษได้ดี
4. มีสุขภาพดี
5. มีบุคลิกภาพดี สมกับเป็นครู
6. มีความสนใจในการสอน
7. มีความสามารถในการเคลื่อนไหวได้ดี
8. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
9. มีอารมณ์ขัน²

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูพลศึกษาที่

พ.ศ. 2522 ผาณิต บิลมาศ ได้ทำการวิจัยเพื่อหาลักษณะของครูพลศึกษาที่

สรุปได้ว่า ครูพลศึกษาควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. ด้านการสอน เข้าใจถึงวิธีการสอนอย่างดี
2. ด้านสุขภาพทางกายและทางจิตดี
3. ด้านวิชาการ มีความรู้ดีในวิชาการ
4. ด้านบุคลิกภาพต้องดี
5. ด้านคุณธรรม ความประพฤติ และความมีน้ำใจนักกีฬา
6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
7. สามารถอบรม, ปกครอง และเป็นผู้นำได้ดี
8. เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

¹Charles A. Bucher, Foundation of Physical Education, 8th ed. (Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1979) P. 422.

²Ibid, P.P. 422 - 424.

9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. มีความสามารถทางกีฬา¹

พ.ศ. 2523 ชนินทร์ชัย อินทราภรณ์ ได้ศึกษาลักษณะของน้ำใจนักกีฬา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

การรู้แพ้ ใต้แก้ม ไม่พาลเกรง ไม่อาฆาต ไม่อิจฉาริษยา ไม่แสดงความเสียใจออกนอกหน้า ไม่เสียขวัญ ไม่โทษผู้อื่น ยินดีและยอมรับความสามารถของฝ่ายชนะ การรู้ชนะ คือ ชนะก็ไม่เยาะเย้ยดูถูกเหยียดหยามฝ่ายแพ้ ทั้งทางวาจา การกระทำ ไม่ได้ใจเกินไป เอาชนะโดยความสามารถแท้จริง เห็นอกเห็นใจฝ่ายแพ้ การรู้จักแพ้ คือ ให้อภัยซึ่งกันและกันในความพลาดพลั้ง หนักแน่นและอดทน นอกจากนี้ยังต้องศึกษา และปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นอย่างเคร่งครัด เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของกรรมการตลอดเวลา และเล่นด้วยชั้นเชิง และยุทธวิธีของกีฬาจริง ๆ ทุกคนมีโอกาสที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา ถ้าหากนำเอาลักษณะของน้ำใจนักกีฬาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตนในด้านการศึกษา การงาน และสังคม ให้อยู่รวมกันด้วยสันติสุขได้²

เกรย์สัน คอททรี (Greyson Daughthrey) กล่าวถึงครูพลศึกษาที่ดีว่า

1. บุคลิกภาพที่ดี ลักษณะที่ดี อารมณ์มั่นคง
2. มีคุณวุฒิทางพลศึกษาการสอน
3. มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมกว้างขวาง
4. เข้าใจและพอใจในสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการสอน
5. สนใจสอนเด็กมากกว่าสอนเนื้อหา
6. มีความรู้เกี่ยวกับความเจริญเติบโตของเด็ก และพัฒนาการของเด็ก

¹ ภาณีต มิลมาศ, "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," 2522) หน้า 271.

² ชนินทร์ชัย อินทราภรณ์, "ลักษณะที่สำคัญของน้ำใจนักกีฬา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 65.

7. มีความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก เพื่อนครู ผู้ปกครอง
8. เข้าใจหน้าที่ของงานพลศึกษาตามหลักสูตรกำหนด และสนใจโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียน
9. สนใจในวิชาชีพของตนเอง และพยายามปรับปรุงงานวิชาชีพ
10. สามารถบอกความหมายของพลศึกษาแก่คนอื่น ๆ
11. สำนึกกิจกรรมที่น่าพอใจแก่เด็ก
12. สามารถสารัตถ์ทักษะเบื้องต้น การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของกิจกรรมพลศึกษา
13. มีความอิสระ ยุติธรรม เคารพต่อนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่พิการ และเด็กที่มีความสามารถต่ำกว่าปกติ¹

จากวรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าลักษณะของครูพลศึกษาที่ดี จะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ด้าน คือ

1. ด้านส่วนตัว ซึ่งเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ของตัวเอง
2. ด้านการงาน อันได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งมีองค์ประกอบ

มากมาย

จะเห็นได้ว่างานวิจัยของ ผาณิต มิลมาศ ได้รวบรวมคุณลักษณะทั้งสองด้านนี้ เข้าไว้ด้วยกันแล้ว ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกคุณลักษณะของครูพลศึกษา 10 ด้าน เป็นเกณฑ์ อันหนึ่งในการสร้างแบบรายงานตนเอง เพื่อตัดสินคุณค่าของครูพลศึกษา คือ ครูพลศึกษาที่ดีจะมีคุณลักษณะที่ดี 10 ด้าน คือ

1. ด้านการสอน
2. ด้านสุขภาพทางกายและทางจิต
3. ด้านวิชาการ
4. ด้านบุคลิกภาพ
5. ด้านคุณธรรมความประพฤติ และความมีน้ำใจนักกีฬา

---

¹Greyson Daughthrey, Effective Teaching in Physical Education for Secondary School. (Philadelphia : Saunders Company, 1973), p. 79.

6. ด้านมนุษยสัมพันธ์
7. ด้านการอบรม การปกครอง และการเป็นผู้นำ
8. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย
9. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
10. ด้านกีฬา และความสามารถทางกีฬา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย